

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

NKA 3511/3655 restaurálási pályázat

MTAK Keleti Gyűjtemény

Az elnyert pályázat lehetőséget nyújtott arra, hogy az Országos Rabbiképző Intézet egykori tanára, Kaufmann Dávid (1852-1899) méltán világhírű gyűjteményének négy, tudományos és könyvészeti szempontból is jelentős héber kézírata megtisztítva, javítva és új kötésben őrződjék meg, s szolgálja a tudományos kutatást.

A restaurálást Csillag Ildikó végezte, összesen 1.000.000 Ft.- értékben. Az elvégzett munkát 10 oldal állapotleírással és a munkafolyamatok részletes szöveges, illetve képi bemutatásával dokumentálta. Ezt a restaurálási munkaleírást mellékeljük.

A restaurált Kaufmann-kéziratok:

A 280

Júszuf al-Baszír (Yūsuf al-Baṣīr) 11. századi szerző al-Kitāb al-Muhtawī című művének középkori kézírata (4°, 167 fol.). A mű az arab filozófia mutazilita ágának egyik legkorábbi forrása. A héberbetűs arabnyelvű kézirat a szerző által írt példánnyal közel egykorú (11. sz.). Néhány kisebb töredéket leszámítva (Orosz Nemzeti Könyvtár), az MTA Keleti Gyűjteménye a mű egyedüli és legteljesebb kéziratát őrzi. **340.000 Ft.-**

A 370

Középkori héber imakönyv egész évre (sziddur) francia rítus szerint (8°, 385 fol.). Az észak-francia területről származó 15. századi imakönyv számos ritka és egyedi vallásos költeményt őrzött meg a középkorból. A kézirat annak tartalma és régisége miatt rendkívül ritka példánynak számít. **313.500 Ft.-**

A 508

Középkori itáliai kódex, amely huszonöt darab 16. századi asztronómiai és asztrológiai tárgyú írás hébernyelvű kéziratát foglalja magába (8°, 382 fol.). A kolligátumon belül több unikális, csak itt fennmaradt példány található. Ezek közül kiemelendő Kalonymos ben David Kalonymus műve (Tohen levením), amely valószínűsíthetően a leghosszabb és legrészletesebb hébernyelvű asztrológiai mű a reneszánsz korból. A kézirat értékét tovább növeli annak eredeti reneszánsz korabeli egész bőr kötése. **181.500 Ft.-**

A 513

Kolligátum, amely tizenhat különböző hébernyelvű asztronómiai, asztrológiai tárgyú írást, valamint korabeli kalendáriumokat gyűjt egybe (4°, 141 fol.). A művek szerzői között említhetők Mordeháj Finzi, Jichák Finzi, Jákob ben Dávid ben Jom Tov Poél, Sámuel ben Joáb Modéna. A 16. századi itáliai kézirat több máshonnan nem ismert művet őriz. **165.000 Ft.-**

Budapest, 2013. szeptember 25.

Dr. Kelecsényi Ágnes
/Dr. Kelecsényi Ágnes/
osztályvezető

MTA KIK Keleti Gyűjtemény

Melléklet: 1 db restaurálási dokumentáció

RESTAURÁLÁSI DOKUMENTÁCIÓ

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Keleti Gyűjteményének tulajdonában lévő 4db héber kéziratról

1.

A 280 – Júszuf al-Baszír: al-Kitab al-Muhtawi, 11. század

Méret: 130 x 165 x 40 mm, 167f

Állapotleírás:

- A nem korabeli, 18-19. századi papírtáblás, gerincén aranyozott félbőr kötés bőrgerince kissé kopott, papírborítója erősen szennyezett, szélein hiányos, a vászonból készített sarkok csak nyomokban láthatók.
- A könyvtest egyben kiemelhető a kötésből.
- A papír előzékek foltosak, gyűröttek, az első előzéktükrön ex libris, a hátsó tükrön és röplapon ceruza bejegyzések láthatók.
- A vászonból készült oromszegő fejnél kopott, hiányos, lábánál elveszett.
- A befűrészelt, kettő zsinigre fűzött ívek fűzőcérnája több helyen elszakadt.
- A fejnél, lábánál található szöveghiányok és néhány visszahajtott lap a könyvtest újrakötés előtti körülvágására utalnak.
- A simított, vastag papírlapok erősen szennyezettek, porosak.
- A lapszéleken, a gerincnél különböző eredetű foltok láthatók, helyenként a tinta elmázolódott.
- A lapok igen sérültek a kisebb-nagyobb szakadások, valamint a rovarrágás okozta hiányok miatt. Több helyen régi javítások is láthatók.

A restaurálás leírása:

- Az előzéktükrök száraz tisztítása, majd leemelése a táblákról nedvesítéssel, a kötés szétbontása.
- A régi gerincbőr tisztítása bőrtisztító emulzióval.
- A könyvtest szétszedése ívekre a fűzőcérna elvágásával.
- A lapok portalanítása finom ecsettel, ahol szükséges radírszivaccsal is.
- A régi javítások eltávolítása szárazon vagy enyhe nedvesítés után.
- A tinták vizsgálata vízerzékenységre.
- Az előzéklapok, az első és utolsó néhány ív foltjainak halványítása vízzel, tamponálással.
- A szakadások javítása, a lapok összecsiszítása megfelelő színű és vastagságú japánpapírral, a hiányok kiegészítése papírpéppel.
- Az előzéktükrök és röplapok összeépítése megfelelő minőségű papírral.

- A befűrészelt ívek felfűzése kettő kender zsinegre.
- Új oromszegők készítése vászonból.
- A kötés elkészítése: új papírtáblák, régi gerincbőr, új sarokborítás kecskebőrrel és új papírborító.
- A régi tárolóeszköz javítása vászonnal és papírral, a régi papír retusálása akvarell festékkel.

Felhasznált ragasztóanyagok: metil-cellulóz, búzakeményítő, enyv.

2.

A 508 – Asztronómiai és asztrológiai tárgyú íráskor gyűjteménye, kolligátum (25 mű), 16. század

Méret: 110 x155 x 55 mm, 382f

Állapotleírás:

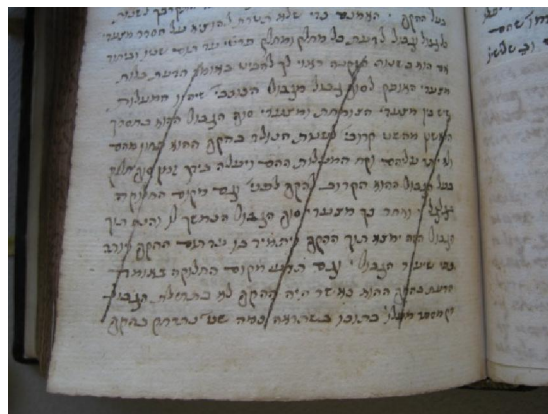
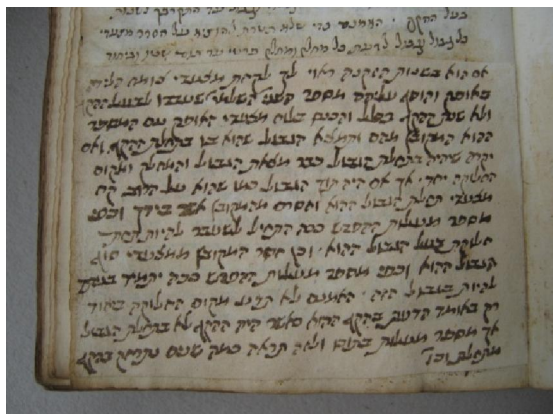
- A papírtáblás korabeli reneszánsz egész bőr kötés vaknyomással é arannyal, körben poncolt aranymetsszéssel díszített.
- Az első tábla leszakadt a könyvtestről, belül ex libris, ceruza bejegyzés, rovarrágás-nyom látható. A kötésbőr kissé kopott, poros, a sarkok, táblaszélek sérültek; a gerincbőr töredezett, fejnél, lábnaál és az egyik bordánál hiányos, két kézírásos papírcímkével.
- Mindkettő tábla külső szélén kötöző szalagokra utaló nyomok (2-2 lyuk) láthatók.
- A kétszínű, hímzett oromszegők épek, de szennyezettek.
- A három bőrborda nyílásban mindenhol eltörött, kettő borda erősen hiányos, a fűzőcérna helyenként elszakadt.
- A merített papírból készült lapok porosak, az első oldal erősen, az első néhány ív felső részén foltokkal szennyezett. A hátsó néhány íven tintamarás nyomai láthatók.
- Két lap (559o. és 783o.) nincs rögzítve a könyvtesthez, a 14. oldalt kivágták, csak a gerincnél maradt meg kb. 10mm szélességben. Az 586-587. oldal közötti kivágott lap kb. 12mm széles, nincs számozva.
- A 31-32.oldalt és a 33-34.oldalt a teljes felületén összeragasztották, a 145. oldal alsó felére egy másik kézírásos merített papírt ragasztottak.
- A lapok sérülései: kisebb- nagyobb szakadások.

A restaurálás leírása:

- A kötés leválasztása a könyvtestről, a két papírcímke leemelése nedvesítéssel a gerincről.
- A kötésbőr tisztítása bőrtisztító emulzióval, a hiányok pótlása a sarkoknál, a táblaszéleken és a gerincen új festett kecske bőrrrel. A régi papírtáblák simítása, hiányok kiegészítése papírpéppel.
- A metszés tisztítása puha radírral és porecsettel.
- A bordák rossz állapota miatt a könyvtest ívekre bontása.
- A lapok portalanítása puha ecsettel.
- A tinták vizsgálata vízérzékenységre.
- Az első lap és az utolsó néhány ív nedves kezelése bemerítéssel langyos vízbe, majd savtalanítása.
- A szakadások és apró hiányok javítása, a kijáró lapok rögzítése a könyvtesthez megfelelő vastagságú és színű japánpapírral. A papíron lévő egyértelmű nyomok, foltok alapján a 783-784. oldal csíkozása a könyv első oldalához. Ahol szükséges, a tintamarásos oldalak kasírozása japán fátyolpapírral.
- Az összeragasztott lapok szétáztatása, tisztítása, így láthatóvá vált az eltakart kézírás.
- Új előzéklapok készítése merített papírból.
- A restaurált ívek felfűzése három kenderzsineg bordára.
- A régi oromszegők tisztítása, majd felragasztása a gerincre.
- A könyvtest összeépítése a restaurált, konzervált kötéssel.
- A textil kötöző-szalagok rögzítése, a régi elemek visszahelyezése.
- Védőtok készítése savmentes kartonból.

Felhasznált ragasztóanyagok: metil-cellulóz, búzakeményítő.

3.

A 370 – Héber imakönyv francia rítus szerint egész évre (Sziddur), 15. század

Méret: 110 x 148 x 75mm, 385f

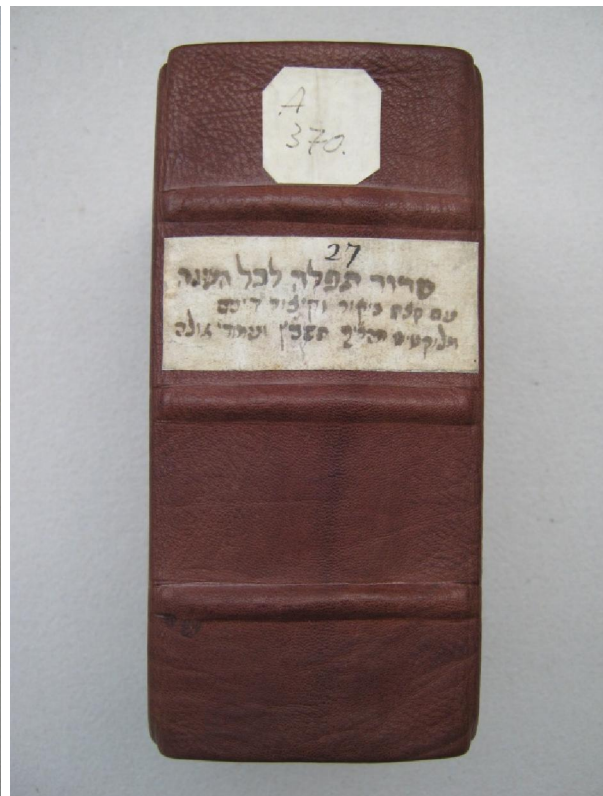
Állapotleírás:

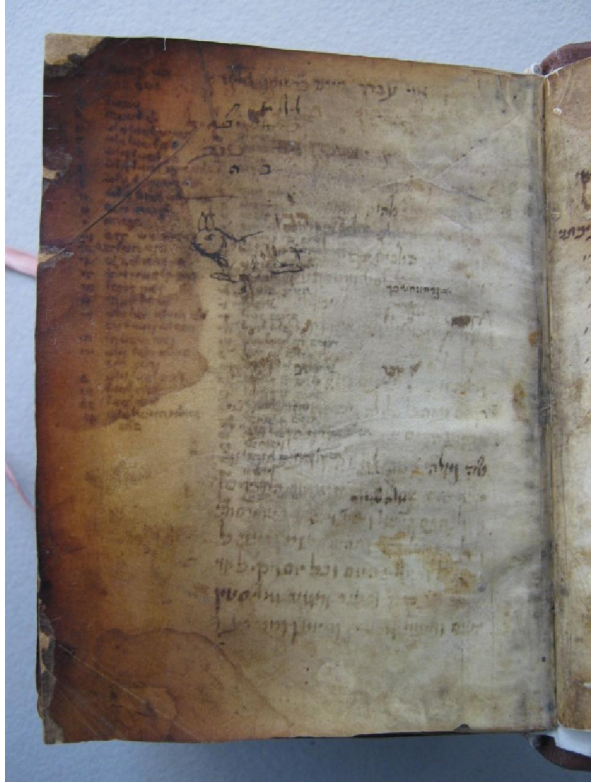
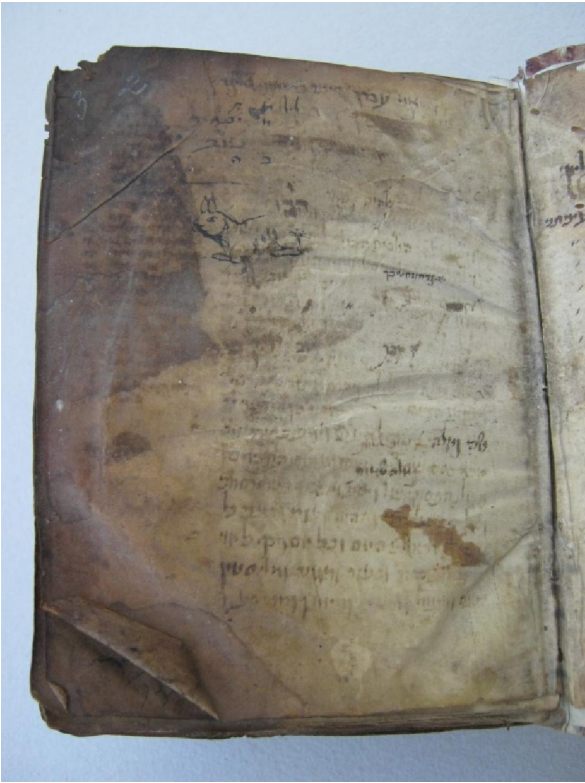
- A nem korabeli 18-19. századi papírtáblás, keményítősz egészpapír kötés poros, kopott, töredezett, gerincén két darab kézírásos címkével.
- Hátlal a tábla leszakadt a könyvtestről, az előléktükör több helyen behasadt, a rölap is sérült, az első tükrön ex libris és kézírásos bejegyzés látható.
- Oromszegők nincsenek.
- A két bőr bordára fűzött íveken eredetileg három borda fűzésnyomai láthatók, a fűzőcérna több helyen elszakadt.
- A pergamenből készült lapok porosak, helyenként foltosak, hullámosak. Az első és utolsó ív különösen szennyezett. Az első lap hiányos. A lapszéleken néhol kisebb-nagyobb szakadások láthatók. A következő oldalakon a szöveg néhány sorának eltüntetése, halványítása történt: 327,368,374,413,414,455,565,612.

A restaurálás leírása:

- Az első tábla leválasztása a könyvtestről az előzéktükör felemelésével.
- A könyvtest szétbontása ívekre.
- A lapok portalanítása puha ecsettel, ahol szükséges, nedves tisztítása, simítása 70%-os etil-alkohollal.
- A lapok javítása, kiegészítése pergamen péppel és marha vakbélhártyával.
- Az előzéklapok tisztítása, mosása, pótlása merített papírral.
- A gerincen lévő fűzésnyomok alapján újrafűzés három kenderzsineg bordára.
- Új oromszegők varrása egyszínű fonallal.
- Új egész bőr kötés készítése festett kecskebőrből, új papírtáblákkal.
- Textil kötőzsalagok rögzítése, a régi elemek visszahelyezése.
- Védőtok készítése savmentes kartonból.

Felhasznált ragasztóanyagok: Hydroxypropyl celluloz (Klucel M), rizskeményítő, búzakeményítő

4.

A 513 – Asztronómiai és asztrológiai tárgyú írások, korabeli kalendáriumok gyűjteménye, kolligátum (16 mű), 16.század

Méret: 110 x 145 x30mm, 141f

Állapotleírás:

- A merített papírból készített egészpapír puhakötés erősen szennyezett (barna foltok), poros, gerincén kézírásos papírcímkékkal, az első előzéktükrön ex libris-sel.
- Oromszegők nincsenek.
- A két kenderzsinegre fűzött ívek között a fűzőcérna több helyen elszakadt.
- A merített papírlapok porosak, alul vízfoltosak, néhány lap színezett.
- A lapokon régi javítások, szakadások, kisebb hiányok láthatók.
- Több lap nincs rögzítve a könyvtesthez.

A restaurálás leírása:

- Az átnedvesített előzéktükrök felemelése után a könyvtest kiemelése a kötésből, majd ívekre bontása.
- A lapok portalanítása puha ecsettel.
- A tinta és színek vizsgálata vízérzékenységre, majd a lapok mosása bemerítéssel vagy tamponálással.
- A szakadások javítása, valamint a különálló lapok összeépítése megfelelő vastagságú és színű japánpapírral, a hiányok kiegészítése merített papírral.
- Ahol szükséges, a színezett oldalakon retusálás akvarell festékkel.
- Az előzéklapok javítása.
- A restaurált ívek újrafűzése két kenderzsinegre.
- A régi puhakötés tisztítása radírral és porecsettel, javítása merített papírral.
- A textil kötöző-szalag rögzítése, majd a könyvtest összeépítése a restaurált kötéssel.
- Három papírcímke visszaragasztása a gerincre.
- Savmentes kartonból védőtök készítése.

Felhasznált ragasztóanyagok: metil-cellulóz, búzakeményítő

Budapest, 2013. szeptember 19.

Csillag Ildikó

könyv- és papírrestaurátor